

Hoorzitting tweede kamer Spaarfonds AOW

Vaste Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Tweede Kamer der Staten Generaal

1 februari 2011

In dank de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor de uitnodiging om te spreken over het AOW-spaarfonds. Ik kan alvast beginnen met mijn conclusie: het AOW-spaarfonds moet worden opgeheven. Het bestaat alleen op papier in de Miljoenennota en nergens anders. Het is een virtueel fonds dat geen geld bevat.

Het zogenaamde AOW-spaarfonds kan als volgt worden getypeerd. De overheid heeft een spaarpot gemaakt waarin ze geld stort ten behoeve van de financiering van de AOW. Dat geld verkrijgt ze door te lenen op de kapitaalmarkt middels uitgifte van staatsobligaties, maar niet door belastingen te verhogen of uitgaven te verlagen. Met de netto vermogenspositie van de overheid verandert bijgevolg niets; het vermogen in de spaarpot kan precies worden weggestreept tegen de hogere staatsschuld.

Fondsvorming vindt alleen plaats als de staatsschuld daalt. In dat geval ontstaat in de toekomst extra bestedingsruimte voor de AOW door de vrijvallende rentelasten. Maar er is door de introductie van het AOW-spaarfonds geen *extra* geld gereserveerd om de AOW te bekostigen. De staatsschuld daalt immers niet. Voor het verlagen van de staatsschuld zijn lagere overheidsuitgaven of hogere belastingen nodig teneinde het EMU-tekort terug te dringen.

Ik wil u twee citaten voorleggen die mijn stelling onderbouwen. Het eerste komt uit het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte uit 2006:

“In de huidige situatie kan ten onrechte het beeld ontstaan dat het vergrijzingsprobleem is opgelost als er maar voldoende wordt afgedragen aan het AOW-spaarfonds. Dit is echter niet het geval. Zonder extra bezuinigingen betekent een hogere afdracht aan het AOW-spaarfonds simpelweg een hoger tekort op de rijksbegroting. Op de totale houdbaarheid heeft deze storting geen effect.” (Studiegroep Begrotingsruimte, 2006, p.19).

Het tweede citaat komt van Flip de Kam (Hoogleraar Overheidsfinanciën RUG), Lense Koopmans (Hoogleraar Economie Gezondheidszorg, RUG) en Nout Wellink (President DNB) uit hun leerboek over overheidsfinanciën:

“Ogenschijnlijk is met ingang van 1997 een begin gemaakt met gedeeltelijke kapitaaldekking van de AOW. Sindsdien staat ieder jaar onder de uitgaven op de rijksbegroting een storting in het Spaarfonds AOW. Deze storting wordt tegelijk weer geboekt als ontvangst van de rijksoverheid. Beide bedragen vallen dus tegen elkaar weg. [...] De fondsconstructie suggereert een gedeeltelijke overstap van omslagfinanciering naar kapitaaldekking. Zij is ingegeven door de wens van politici onrust over de toekomst van de AOW te bezweren. Van kapitaaldekking is echter geen sprake. Het Spaarfonds bestaat alleen maar op papier. In de toekomst valt een onttrekking aan het fonds alleen te financieren door te bezuinigen op de overheidsuitgaven of door de rijksbelastingen te verhogen. Die maatregelen zou de overheid vanaf 2020 ook moeten treffen wanneer nooit een Spaarfonds was gevormd! Het patroon van overheidsuitgaven en –ontvangsten in de tijd – en dus het beloop van begrotingssaldo en staatsschuld – staat los van de stortingen die (alleen op papier) in het fonds plaatsvinden. De constructie biedt dus

geen extra zekerheid inzake de toekomst van de AOW.” (De Kam, Koopmans en Wellink, 2008, p.153)

De conclusie is dat met de introductie van het zogenaamde AOW-spaarfonds de wetgever heeft gesuggereerd alsof er extra geld gereserveerd zou zijn voor het opvangen van de stijgende uitgaven aan de AOW vanwege de vergrijzing, terwijl dat niet het geval is.

Geachte leden van de Tweede kamer, het AOW-spaarfonds is daarom naar mijn opvatting je reinste volksverlakkerij. Talloze burgers verkeerden, of verkeren nog steeds, ten onrechte in de veronderstelling dat extra middelen zijn gereserveerd voor de AOW.

Mijn collega Flip de Kam schreef al in 1999: “De instelling van het fonds is een vorm van ‘zwendel’ met de overheidsfinanciën zonder weerga.” En in 2004: “De hele constructie is echter niet meer dan een staaltje van superieur kiezersbedrog.”

Het is nu 2011. En we hebben het nog steeds over dat vermaledijde AOW-spaarfonds. Ik roep u daarom vandaag op

- subiet een einde te maken aan het zogenaamde AOW-spaarfonds,
- burgers duidelijk te maken dat het fonds alleen op papier, maar nooit in het echt heeft bestaan en
- oprecht uw excuses aan te bieden voor het misleiden van de burger.

Ik dank u voor uw aandacht.

Prof.dr. B. Jacobs

Hoogleraar Economie en Overheidsfinanciën
Erasmus School of Economics
Erasmus Universiteit Rotterdam
Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel.: 010 408 1452/1441
Fax: 010 408 9161
Email: bjacobs@ese.eur.nl
WWW: www.xs4all.nl/~jacobs73

Referenties

- De Kam, C.A. (1999), “De AOW-Affaire”, *NRC Handelsblad*, 11 februari, p.19.
De Kam, C.A. (1999), “Iedereen Rijk!”, *NRC Handelsblad*, 15 juli, p.12.
De Kam, C.A., L. Koopmans, en A.H.E.M. Wellink, (2008), *Overheidsfinanciën*, 12^e druk, Groningen: Wolters-Noordhof.
Studiegroep Begrotingsruimte (2006), 12^e Rapport: Vergrijzing en Houdbaarheid, Den Haag: Ministerie van Financiën.